

Тема 3. Нормативно-правове регулювання студентського спорту України

Мета: розглянути особливості нормативно-правового регулювання студентського спорту України; ознайомитися із сучасним станом та актуальними проблемами розвитку студентського спортивного руху в світі загалом та в Україні зокрема; дослідити проблеми розвитку студентського спорту в Україні у XXI столітті.

План

1. Особливості нормативно-правового регулювання вітчизняного студентського спорту.
2. Сучасний стан та актуальні проблеми розвитку студентського спортивного руху в світі та в Україні.
3. Проблеми розвитку студентського спорту в Україні у XXI столітті.

Ключові терміни та поняття: студентський спорт, Міжнародна федерація студентського спорту, Всесвітні Універсиади, дитячий спорт, дитячо-юнацький спорт, резервний спорт, спорт вищих досягнень, професійний спорт, спорт ветеранів, олімпійський спорт, неолімпійський спорт, спорт інвалідів, молодіжний студентський рух.

1. Особливості нормативно-правового регулювання вітчизняного студентського спорту

 Студентський спорт є зв'язковою ланкою між масовим спортом і спортом вищих досягнень. Всесвітні Універсиади за значущістю та масштабом є лідерами серед міжнародних спортивних змагань, основним організатором яких виступає Міжнародна федерація студентського спорту.

Значущість спорту в житті людини, у тому числі молодого покоління, пов'язана з тим, що на всіх етапах розвитку суспільства люди займалися руховою активністю; спортивна діяльність входила до обов'язкових компонентів суспільного життя незалежно від державного устрою; відносини у сфері спорту регулювалися правовими нормами.

 Можливість якісних змін у розвитку фізичної культури та спорту студентської молоді значною мірою обумовлюється рівнем реалізації низки нормативно-правових документів, серед яких, окрім Закону України «Про фізичну культуру і спорт» (проекту Закону України «Про фізичне виховання і спорт»), Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту, Закон України «Про вищу освіту» та укази Президента «Про забезпечення подальшого розвитку вищої освіти в Україні» та «Про Національну доктрину розвитку освіти». У статті Конституції України опосередковано визначено норму, згідно з якою держава повинна дбати про розвиток фізичної культури та спорту і забезпечити санітарно-епідемічне благополуччя. Це конституційне

положення, на думку фахівців, підкреслює зв'язок здоров'я та спорту, проте не повною мірою визначає важливість забезпечення відповідних прав із боку уповноважених державних органів.

У Міжнародній хартії фізичного виховання та спорту визначено, що заняття фізичним вихованням і спортом є обов'язковим та основним правом кожної людини. Також права громадян у сфері фізичної культури та спорту закріплені Законом України «Про фізичну культуру і спорт» від 24 грудня 1993 р. Окрім того, вони відображені в проєкті Закону України «Про фізичне виховання і спорт». Згідно з відповідними статтями цих нормативно-правових документів громадяни мають право займатися фізичною культурою і спортом незалежно від жодних ознак.

 Законодавче тлумачення понять спорту і фізичної культури подані у вищезазначених документах. Так, згідно з першим визначено, що *спорт* – це діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, спрямована на виявлення та уніфіковане порівняння досягнень людей у фізичній, інтелектуальній та іншій підготовленостях шляхом проведення спортивних змагань та відповідної підготовки до них.

Спорт має такі напрями: дитячий спорт, дитячо-юнацький спорт, резервний спорт, спорт вищих досягнень, професійний спорт, спорт ветеранів, олімпійський спорт, неолімпійський спорт, спорт інвалідів тощо.

 У відповідному проєкті визначено, що *спорт* – це всі форми фізичної активності, спрямовані на вираження або вдосконалення фізичного та розумового стану людини, формування соціальних відносин, шляхом участі у змагальній діяльності будь-якого рівня на організованій регулярній або епізодичній основі.

У сфері фізичного виховання та спорту в Україні визначено такі організаційні форми: спорт вищих досягнень; масовий спорт та спорт у системі освіти як різновид масового спорту.

 Для студентського спорту в Законі України «Про фізичну культуру і спорт» виділено статтю 14 «Центри студентського спорту вищих навчальних закладів». Згідно з нею до таких центрів належать заклади фізичної культури і спорту, які забезпечують створення умов для поєднання навчання у ЗВО та підготовки студентів, зокрема, до участі у чемпіонатах Європи та світу серед студентів із видів спорту, визнаних в Україні, Всесвітніх Універсіадах. Центри студентського спорту створюються та діють відповідно до Положення про центр студентського спорту вищих навчальних закладів, затвердженого Кабінетом Міністрів України. Важливо, що засновниками таких центрів можуть виступати як центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані вищі, так і самі ЗВО. Однак фінансування діяльності центрів студентського спорту закладів вищої освіти здійснюється за рахунок коштів власника (засновника) чи інших джерел не заборонених законодавством.

Студентської молоді стосується і зміст статті 21 «Громадські організації фізкультурно-спортивної спрямованості учнів та студентів». Згідно з нею громадські організації фізкультурно-спортивної спрямованості студентів повинні містити такі основні завдання: залучення студентів до фізкультурно-

оздоровчої та спортивної діяльності; організація і проведення спортивних змагань серед студентів; забезпечення участі студентів у відповідних міжнародних спортивних змаганнях. Доповненням до вищезазначеного є стаття 26 «Фізична культура у сфері освіти». Відповідно до неї органи державної влади та органи місцевого самоврядування повинні сприяти розвитку фізичної культури в освітніх закладах.

📖 Разом із тим, у проєкті Закону України «Про фізичне виховання і спорт» відзначаються відмінності стосовно змісту та самої дефініції студентського спорту. У тексті ст. 6 цього проєкту «Основи державної політики в сфері фізичного виховання та спорту» визначено, що державна політика у сфері фізичного виховання та спорту ґрунтується на визнанні принципу автономії спорту, забезпеченні гарантій діяльності суб'єктів сфери фізичного виховання та спорту, що здійснюється у спосіб, визначений суб'єктами сфери фізичного виховання та спорту, з дотриманням законодавства України.

👉 Узагальнення змісту ст. 10 дає підстави стверджувати, що участь людини у сфері фізичного виховання та спорту ґрунтується на таких положеннях:

- ✓ кожна людина володіє правом на доступ до фізичного виховання та спорту, що обумовлює розвиток її особистості;
- ✓ право людини розвивати фізичні, інтелектуальні та розумові здібності через фізичне виховання та спорт гарантується у всіх сферах життя;
- ✓ кожна людина та громадянин мають право на рівний доступ до фізичного виховання, спорту та рухової реабілітації у сфері фізичного виховання та спорту.

📁 Вагомого значення набуває визначення поняття «*спортсмен*» – фізична особа, яка на постійній або епізодичній основі бере участь у змагальній діяльності будь-якого рівня. Це відкриває перспективи для реалізації нормативно-правової сторони основних завдань студентського спорту на сучасному етапі розвитку України.

👉 Детального розгляду потребує ст. 23, яка є відмінною від аналогічної в чинному Законі України «Про фізичну культуру і спорт», а саме «Спорт у системі освіти». У ній визначено, що спорт у системі освіти є різновидом масового спорту. Крім цього, спорт у системі освіти включає всі форми: фізичної активності, спрямованої на вираження або вдосконалення фізичного та розумового стану людини, формування соціальних відносин, шляхом участі у змагальній діяльності будь-якого рівня на регулярній організованій або епізодичній основі; фізичного виховання; рухової реабілітації, що здійснюються поза межами безпосередньої участі у сфері діяльності збірних команд країни на базі спортивних клубів, що діють у системі освіти на базі закладів освіти.

Період становлення вищої спортивної майстерності та виступів спортсменів у складі збірних команд України в значній кількості видів спорту припадає на період перебування спортсменів у ЗВО. Відтак можна стверджувати про наявність потреби внесення регулятивних змін стосовно тих

осіб, які потребують паралельного перебування як в соціальній групі студентства, що визначається особистісною потребою, так і в складі збірної команди України з того чи іншого виду спорту, що визначаються суспільно-національною потребою.

📖 Детальний аналіз Указу Президента України від 23.06.2009 р. «Про деякі заходи щодо вдосконалення системи фізичного виховання дітей та молоді у навчальних закладах і розвитку дитячо-юнацького спорту в Україні» дає можливість визначити резерви для діяльності студентського спорту, як-от:

- ✓ з'ясувати можливість введення у ЗВО іменних стипендій для студентів, які є талановитими спортсменами і досягли значних успіхів на міжнародних студентських змаганнях;

- ✓ узагальнити досвід країн-членів ЄС щодо реалізації програм із фізичного виховання учнів і студентів;

- ✓ вжити заходів щодо посилення персональної відповідальності керівників навчальних закладів за належну організацію та забезпечення необхідного обсягу рухової активності студентської молоді;

- ✓ забезпечити щорічне проведення спартакіади студентів-інвалідів.

➡ Найбільш важливим міжнародно-правовим актом у сфері фізичного виховання і спорту є Міжнародна хартія фізичного виховання і спорту, проголошена Генеральною конференцією ООН. Вона прийнята з метою розвитку фізичного виховання і спорту для прогресу людства, сприяння розвитку і спонукання урядів, компетентних неурядових організацій, працівників освіти, сімей та окремих осіб керуватися нею, поширювати і застосовувати її.

➡ Основними нормативно-правовими документами, що регламентують діяльність студентського спорту, є Закон України «Про фізичну культуру і спорт», Міжнародна хартія фізичного виховання та спорту, Указ Президента України «Про деякі заходи щодо вдосконалення системи фізичного виховання дітей та молоді у навчальних закладах і розвитку дитячо-юнацького спорту в Україні».

2. Сучасний стан та актуальні проблеми розвитку студентського спортивного руху в світі та в Україні

📁 Студентський спорт розглядають як суттєве соціальне явище, що має багату історію, до якого залучена значна частина суспільства і на яке покладається вирішення багатьох завдань, котрі виходять за межі навчання молоді у закладах вищої освіти.

Багато сучасних популярних видів спорту, наприклад, баскетбол, волейбол, регбі, зародились саме зі студентського спорту. Більше того, модель спорту П'єра де Кубертена значною мірою може бути реалізована саме у студентському спорті. Проте аналіз наукових праць свідчить, що вирішення проблем студентського спортивного руху забезпечується переважно можливостями освітніх закладів, в яких пошук дієвих механізмів його інтеграції залежить від ставлення до нього абітурієнтів, а в подальшому –

студентів, які є його прихильниками протягом усього періоду навчання та після його закінчення. Це зумовлює розширення кола питань та функцій, які мають вирішувати спортивні студентські організації.

📖 Сучасний студентський спорт відзначається своєю багатогранністю, яка обумовлена функціонуванням на різних рівнях (від окремого університету до міжнародних об'єднань), вирішенням завдань усіх напрямів спорту, участю людей різного віку та рівня спортивної майстерності, необхідністю комплексного забезпечення (рис. 2).

Рисунок 2 – Багатогранність розвитку студентського спортивного руху

Молодіжний студентський рух має важливе значення й авторитет, поступаючись за кількістю учасників лише Олімпійським іграм. Питаннями розвитку спорту серед студентів усього світу опікується Міжнародна федерація студентського спорту, яка координує діяльність понад 100 національних федерацій, що входять до її складу. Студентський спорт у багатьох країнах є основою національної спортивної політики та регулюється державними законами й нормативними актами.

- ☞ До сучасних тенденцій розвитку студентського спорту відносять:
- ✓ ефективну систему державного регулювання розвитку спорту в освітніх установах;
 - ✓ фізичне виховання і спорт як важливу, а в низці країн – визначальну складову національної системи освіти;

- ✓ високий соціальний статус національних студентських спортивних організацій, їх тісне співробітництво з державними органами;
- ✓ наявність нормативно-правової бази розвитку фізичного виховання і спорту в освітніх установах;
- ✓ сучасну матеріально-технічну базу для заняття спортом дітей та молоді;
- ✓ ефективну систему організації студентських змагань у країні, підготовки та участі спортсменів у міжнародних змаганнях;
- ✓ сучасне інформаційне забезпечення діяльності з розвитку фізичного виховання і спорту в освітніх установах, пропаганда національних і міжнародних досягнень у сфері студентського спорту;
- ✓ активну міжнародну діяльність, спрямовану на зміцнення авторитету країни через висунення своїх представників у керівні органи Міжнародної федерації студентського спорту, організацію міжнародних заходів різної спрямованості (конференцій, фестивалів).

У деяких країнах можливість продовжувати займатись спортом під час навчання є одним з основних мотивів вступу до ЗВО, а отримання спеціальності не є пріоритетом. З огляду на це, студентський спорт у цих країнах розглядається як один із важливих етапів багаторівневої підготовки висококваліфікованих спортсменів, базою і джерелом поповнення національних команд.

✎ До основних чинників, що впливають на успішний розвиток студентського спорту, віднесено:

- ✓ чинну законодавчу базу й багаторівневі організаційні структури, що координують студентські спортивні програми;
- ✓ різні джерела фінансування та правову захищеність діяльності у сфері студентського спорту;
- ✓ матеріальну підтримку студентів-спортсменів;
- ✓ урахування фінальних студентських змагань при затвердженні національного календаря спортивних заходів;
- ✓ щорічне встановлення рейтингу університетів залежно від офіційних результатів проведення змагань;
- ✓ спільну, скоординовану та затверджену діяльність студентських ліг, студентських і професійних клубів із видів спорту;
- ✓ взаємозв'язок програм розвитку фізичного виховання в університетах більшості країн світу.

У багатьох країнах фінансування студентського спорту здійснюється за рахунок спортивних стипендій університетів, держави, а також громадських організацій. Важливим є звертання уваги не тільки на роль держави, а й на представників вітчизняного бізнесу, що дозволить досягти значних результатів у вдосконаленні спортивної політики та підвищить рівень та якість змагань.

Наявність великої кількості соціальних, економічних, юридичних та інших чинників, задіяних в інноваційному розвитку студентського спорту,

обумовило необхідність їх структуризації. Виділено сім інтегровальних кластерів управління системою студентського спорту:

- 1) державне регулювання суспільних інституцій студентського спорту;
- 2) механізм ідеологічного вектора виховної роботи в студентському середовищі;
- 3) правове регулювання суспільних відносин;
- 4) механізм розвитку студентського спорту у вигляді економічно формалізованого тренду;
- 5) наукове забезпечення студентського спорту;
- 6) компоненти підготовки спортсменів, а також умови, що сприяють розкриттю їхнього таланту;
- 7) кадрове забезпечення студентського спорту.

☞ Сучасний стан студентського спорту в Україні свідчить, що переважна більшість молодих спортсменів не мають можливості раціонально поєднувати навчання в університеті та спортивне вдосконалення, оскільки мають можливість тренуватися лише у нетривалі проміжки вільного часу в освітньому процесі, тому головними для них стають факультетські, університетські та міські змагання, що зумовлює низку проблем. Велика кількість талановитих спортсменів припиняють займатись спортом, оскільки їм необхідно навчатись та отримувати професійну підготовку для забезпечення свого подальшого життя. Інші, які хочуть стати професіоналами в обраному виді спорту, зіштовхуються з реаліями, при яких відсутність бази та умов у ЗВО для їх спортивного вдосконалення негативно впливає на отримання ними належного фахового рівня. У студентів, які вступили до університету як професійні спортсмени і тренуються двічі на день на інших спортивних базах, до проблеми отримання необхідної освіти додається обмеженість спілкування з однолітками. Вже на ранніх етапах життя відбувається їх віддалення від соціального середовища і, як наслідок, спортсмен, який закінчує професійну кар'єру, відчуває проблеми з адаптацією із зовнішнім середовищем та витрачає багато часу на пошуки свого місця поза спортом.

✍ У Законі України «Про фізичну культуру і спорт» *студентський спорт* розглядається у розрізі центрів студентського спорту. Наразі відсутнє визначення студентського спорту щодо його відношення до професійного чи аматорського спорту, а про підтримку студентського спорту немає жодного слова. Основні функції покладаються на університети, але у більшості з них матеріально-технічна база застаріла і потребує капітального ремонту та реконструкції.

Студентський спорт в Україні є одним із найважливіших напрямів формування особистості сучасної молоді людини, її підготовленості до життя та майбутньої професії, вагомим соціально-культурним явищем як на національному, так і на міжнародному рівні. Спорт підтримує зв'язки молоді та університетів усередині країни і ззовні, намагається зробити світ стабільним і мирним. Навчання у ЗВО є тим проміжком часу, коли можна, якщо не виховати, то зорієнтувати особу на певні цінності життя, майбутню соціальну

поведінку, методи досягнення життєвих цілей, уявлення про нематеріальні блага.

Популяризації студентського спорту сприяє його інформаційне забезпечення, яке в Україні перебуває на етапі становлення. Універсіада України, яка проводиться раз на два роки, та нечисленні змагання серед студентських колективів, організовані за підтримки університетів та федерацій, не викликають великого інтересу суспільства, бо проводяться за застарілою радянською практикою. Їх проведення спонукає до здорового способу життя, емоційної розрядки, відчуття радості спілкування у здоровому середовищі не тільки учасників змагань, а й глядачів. Через позитивний приклад та співпереживання у процесі спостереження за змаганнями друзів відбувається виховний вплив на глядача.

У нашій країні тренери, які працюють зі студентами, не мають належної матеріальної та моральної мотивації і, як наслідок, головною метою їх роботи є гідний виступ університетських команд у студентських турнірах.

Враховуючи той факт, що студентський спорт сприяє формуванню здорової особистості з гармонійно розвиненим інтелектуальним, духовним і творчим потенціалом, є засобом задоволення потреб у руховій активності, проведення дозвілля, полегшення процесу соціальної адаптації молоді, викликають занепокоєння нещодавні зміни до Закону України «Про вищу освіту», де йдеться про те, що заняття з фізичної культури є факультативними і залежать від вибору керівництва університету, що може призвести до втрати студентами інтересу до відвідування занять із фізичного виховання та спортивного вдосконалення.

3. Проблеми розвитку студентського спорту в Україні в XXI столітті

📖 Для об'єктивного вивчення проблем, що потребують розв'язання для поліпшення ефективності функціонування та розвитку студентського спорту в сучасних умовах України, їх доцільно виокремити у групи, пов'язані зі створенням умов для розвитку та оптимального функціонування студентського спорту – соціально-політичні; нормативним регулюванням і виконанням права як засобу управління галуззю студентського спорту – нормативно-правові; взаємозв'язками різного рівня і взаєминами між елементами та визначенням порядку й умов функціонування студентського спорту – організаційні; забезпеченням студентського спорту матеріальними засобами різного характеру – матеріально-технічні; сукупністю обґрунтованих прийомів для перетворення сутності соціального явища студентського спорту – методологічні.

👉 *Основні соціально-політичні проблеми:*

✓ відсутність цілісної системи виховання, фізичного, морального і духовного розвитку і соціалізації молоді як наслідок падіння суспільної моралі, низької культури поведінки частини студентської молоді;

- ✓ посилення суперництва у спорті вищих досягнень (Олімпійські ігри, чемпіонати світу та Європи тощо), коли провідні світові держави прагнуть до перемоги. Це сприяє створенню позитивного іміджу країни на міжнародній арені, при цьому нераціонально використовується соціально-економічний резерв. Концентрація уваги на завоюванні вищих спортивних нагород призводить до нехтуванням обґрунтованістю системи підготовки спортсменів в умовах вищої освіти;

- ✓ значне відставання від провідних спортивних держав у розвитку та впровадженні інноваційних спортивних технологій, що істотно ускладнює розвиток фізичної культури і масового спорту, підготовку спортивного резерву та спортсменів високого класу в умовах вищої школи;

- ✓ наявність у системі освіти фактів корупції, неефективного використання фінансових і матеріальних ресурсів, нераціонального використання приміщень фізкультурно-оздоровчого призначення освітніх закладів.

☞ До групи *нормативно-правових проблем* розвитку студентського спорту України варто віднести:

- ✓ недостатній рівень соціально-правового захисту учасників освітньо-виховного процесу, відсутність цілісної системи соціально-економічних стимулів у педагогічних і науково-педагогічних працівників до реалізації програм, пов'язаних із студентським спортом;

- ✓ недосконалість нормативно-правової законодавчої бази розвитку студентського спорту, включаючи питання його планомірного бюджетного фінансування, статусу та діяльності спортивних клубів;

- ✓ невизначеність статусу організацій студентського спорту різного рівня системі відносин із державними органами виконавчої влади в галузях освіти і науки, спорту та загалом відсутність чіткого регламентування вищеназваних відносин;

- ✓ відсутність прописаних повноважень Спортивної студентської спілки України та інших організацій в Законі України «Про фізичну культуру і спорт», незважаючи на те, що вони є суб'єктами фізичної культури і спорту;

- ✓ невідповідність нормативно-правового та фінансового механізмів вдосконалення процесу фізичного виховання і спорту в системі освіти та науки України та стандартам якості міжнародного рівня;

- ✓ відсутність правового статусу студентських збірних команд, що створює значні труднощі вишам при відрядженні студентів для участі в національних і міжнародних студентських спортивних змаганнях;

- ✓ недосконалість змісту фізкультурної освіти, що пов'язано із недосконалими державними стандартами освіти, навчальними планами, програмами та підручниками або навіть їхньою відсутністю.

☞ Серед *організаційних проблем* студентського спорту України першочерговими є:

- ✓ низька мотивація адміністрації вишів щодо розвитку студентського спорту, діяльності спортивних клубів та участі студентів у змаганнях різного рівня;

- ✓ обмеженість доступу до якісного процесу забезпечення фізкультурної та спортивної діяльності окремих категорій населення (сільські діти, особи з особливими потребами тощо);

- ✓ відсутність ефективної системи дитячо-юнацького спорту, відбору та підготовки спортивного резерву для спортивних збірних команд ЗВО та у подальшому збірних команд країни;

- ✓ незадовільна система управління закладами освіти, недостатній розвиток самоврядування освітніх закладів, залучення до управління громадських інституцій та інших користувачів фізкультурно-спортивних послуг;

- ✓ низька зацікавленість і відповідальність більшості всеукраїнських спортивних федерацій щодо розвитку відповідних видів спорту в умовах закладів вищої освіти.

☞ Невід'ємним складником будь-якої діяльності, зокрема студентського спорту, є *матеріально-технічне забезпечення*. У цьому напрямі потребують вирішення такі положення:

- ✓ невідповідність освітніх послуг, у тому числі в контексті фізкультурно-спортивної роботи, сучасним вимогам суспільства, запитам особистості, потребам ринку та якісній фізкультурно-оздоровчої діяльності;

- ✓ відсутність механізмів фінансового та ресурсного забезпечення процесу вдосконалення фізичного виховання та спорту в системі освіти і науки України;

- ✓ низький рівень забезпеченості інвентарем та обладнанням занять із фізичного виховання та спорту в більшості ЗВО. У значній більшості вишів матеріально-технічна база не відповідає сучасним вимогам і нормам акредитації. Це також обмежує можливості проведення на їх базі офіційних змагань різного рівня;

- ✓ відсутність системи мотивації, стимулювання інноваційної діяльності в системі студентського спорту в освіті та нівелювання ризиків негативних наслідків зазначеної діяльності.

Серед групи *методологічних проблем* розвитку студентського спорту України в XXI століття найбільш актуальними варто вважати такі:

- ✓ відсутність обґрунтованого ефективного переходу від системи дитячо-юнацького спорту, відбору та підготовки спортивного резерву до спортивних збірних команд країни з видів спорту. Недостатнє обґрунтування складових системи підготовки спортсменів у вищій школі гальмує розвиток студентського спорту, перешкоджає ефективному (без зниження рівня фахової підготовленості) створенню резервів для спортивних збірних команд країни під час їхнього навчання у ЗВО;

- ✓ недосконалість системи національного моніторингу та оцінювання якості фізкультурної освіти та фізкультурно-спортивної діяльності у вищій школі;

- ✓ сповільнений, у порівнянні із провідними спортивними країнами, розвиток та впровадження інноваційних спортивних технологій, що істотно ускладнює розвиток фізичної культури та масового спорту, підготовку

спортивного резерву та спортсменів високого класу, негативно позначається на конкурентоспроможності студентського спорту.

Учені А. В. Гаязова та В. Я. Назмутдинов акцентують увагу на таких актуальних проблемах студентського спорту:

- ✓ на межі переходу з юнацької (юніорської) вікової категорії у дорослий спорт останній втрачає величезну кількість талановитих спортсменів, готових до подальшої самореалізації, через їх зіткнення з реаліями дорослого життя: необхідністю «купувати» професію, заробляти, влаштовувати сімейне життя, що важко поєднувати з професійними заняттями спортом;

- ✓ певна частина молодих людей, які з тих чи інших причин не потрапили в поле зору тренерів на ранньому етапі, в подальшому майже позбавлені можливості реалізувати себе у спорті вищих досягнень, хоча в разі створення необхідних умов для занять спортом, вони могли б проявити свої таланти;

- ✓ деякі перспективні спортсмени втрачають себе при переході від одного тренера до іншого і відчують труднощі у соціальній адаптації і, як наслідок, мають зниження спортивних результатів;

- ✓ відірваність молодих людей, які готуються реалізувати себе в спорті вищих досягнень, від загальносоціального середовища вже на ранніх етапах їхньої підготовки призводить до відчуження від них основної маси однолітків і, як наслідок, неминучого скорочення кількості тих, хто активно займається спортом;

- ✓ відсутність інтересу в молоді до систематичних занять спортом, розвиток у студентському середовищі соціально негативних явищ.

Досить актуальною є проблема адаптації професійних спортсменів, які після завершення кар'єри опиняються без належних професійних знань і недостатньої підготовки до трудової діяльності.

Прагнення розробити обґрунтовану та ефективну систему оздоровлення студентської молоді повинно максимально враховувати особливості розвитку фізичного виховання та студентського спорту в сучасних умовах України. Наявна позитивна мотивація студентів до занять руховою активністю паралельно відкриває проблемне поле відносно навчально-тренувального та виховного процесів молоді.

? Питання для самоконтролю

1. За рахунок чого можна досягти якісних змін у розвитку фізичної культури та спорту студентської молоді?
2. Які напрями має спорт?
3. Розкрийте сутність поняття «спорт».
4. Поясніть значення центрів студентського спорту закладів вищої освіти.
5. Які основні завдання громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості студентів?

6. На яких положеннях ґрунтується участь людини у сфері фізичного виховання та спорту?
7. Розтлумачте зміст поняття «спортсмен».
8. Що визначено в Указі Президента України від 23.06.2009 р. стосовно діяльності студентського спорту?
9. Які основні нормативно-правові документи регламентують діяльність студентського спорту?
10. Окресліть сучасні тенденції розвитку студентського спорту.
11. Охарактеризуйте основні чинники, що впливають на успішний розвиток студентського спорту.
12. Назвіть сім інтегровальних кластерів управління системою студентського спорту.
13. Що являє собою студентський спорт?
14. Розкрийте сутність соціально-політичних проблем розвитку студентського спорту.
15. Які проблеми існують сьогодні в студентському спорті?

Тести

1. Яку статтю виділено для студентського спорту в Законі України «Про фізичну культуру і спорт»?
 - а. «Громадські організації фізкультурно-спортивної спрямованості учнів та студентів»;
 - б. «Центри студентського спорту вищих навчальних закладів».
2. Який найбільш важливий міжнародно-правовий акт у сфері фізичного виховання і спорту?
 - а. Міжнародна організація центру студентського спорту;
 - б. Міжнародна конфедерація студентів;
 - с. Міжнародна хартія фізичного виховання і спорту.
3. Як здійснюється фінансування студентського спорту у багатьох країнах?
 - а. за рахунок спортивних стипендій університетів;
 - б. за рахунок держави;
 - с. за рахунок громадських організацій;
 - д. відповіді а, б, с.
4. Які проблеми потребують вирішення для підвищення ефективності функціонування та розвитку студентського спорту в сучасних умовах України? Встановіть відповідність:

1) соціально-політичні проблеми	а) слабка мотивація адміністрації вишів щодо розвитку студентського спорту, діяльності спортивних клубів та участі студентів у змаганнях різного рівня;
2) нормативно-правові проблеми	б) відсутність цілісної системи виховання, фізичного, морального й духовного розвитку та

- ↙ соціалізації молоді як наслідок падіння суспільної моралі, низької культури поведінки частини студентської молоді;
- 3) *організаційні проблеми* в) відсутність механізмів фінансового та ресурсного забезпечення процесу вдосконалення фізичного виховання та спорту в системі освіти і науки України;
- 4) *проблеми матеріально-технічного забезпечення* г) невідповідність статусу організацій студентського спорту різного рівня системі відносин із державними органами виконавчої влади в галузях освіти і науки, спорту та загалом відсутність чіткого регламентування вищевказаних відносин;
- 5) *методологічні проблеми* д) відсутність обґрунтованого ефективного переходу від системи дитячо-юнацького спорту, відбору та підготовки спортивного резерву до спортивних збірних команд країни з видів спорту.

Відповідь: _____